

6. Курхули Н. Р. Патогенез мелофагоза овец и меры борьбы с ним в условиях Нечёрноземной зоны РСФСР: дисс. ... канд. вет. наук : 03.00.19 / Н. Р. Курхули. – М., 1984. – 132 с.

7. Земиров Ю. С. Энтомозы овец горного Алтая : дисс. ... канд. вет. наук: 03.00.19 / Ю. С. Земиров. – Горно-Алтайск, 2005. – 180 с.

ЛЮМБРИЦИДИ ЯК ПРОМІЖНІ ЖИВИТЕЛІ МЕТАСТРОНГІЛ

Антіпов А. А., к. вет. н., доцент,

Гончаренко В. П., к. вет. н., доцент,

Бахур Т. І., к. вет. н.

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

Актуальність проблеми. Метастронгільозна інвазія в свинарських господарствах України має широке розповсюдження. Економічні збитки, що завдаються нею, складаються із загибелі тварин, недоотримання значної кількості свинини внаслідок затримки росту молодняку, втрати маси дорослих свиней. Загибель тварин у неблагополучних щодо метастронгільозу господарствах сягає від 8–30 до 100 % [1, 2].

Дощові черви є проміжними живителями для збудників метастронгільозу, тому визначення їх інвазованості є основоположною ланкою дослідження епізоотичного благополуччя територій [3].

Матеріали і методи досліджень. Видовий склад дощових черв'яків родини *Lumbricidae* (люмбрицид) – проміжних живителів метастронгил та рівень ураження їх личинками останніх вивчали у 5 господарствах з виробництва свинини, неблагополучних щодо метастронгільозу, Житомирської, Чернігівської та Київської областей. Збір люмбрицид проводили за методикою І. І. Малевича [4] із доступних для свиней місць: із ґрунту, гною та органічних решток свинарників, території свиноферм, вигульних майданчиків та пасовищ. Із кожного з названих місць відбирали від 95 до 240 черв'яків всього 2970 екземплярів (22 проби). Родову та видову належність люмбрицид визначали при їх мікроскопічних дослідженнях. Для визначення II відпрепаровані стравохід, зоб та мускульний шлунок дощових черв'яків роздавлювали між скельцями компресоріума, при наявності метастронгил, і проводили їх підрахунок.

Результати досліджень. У п'яти досліджуваних свинарських господарствах поліської і лісостепової зон України у ґрунті, гної, органічних рештках свинарників, території свиноферм, вигульних майданчиків та пасовищ

виявили дощових черв'яків родини *Lumbricidae* 5-ти видів: *Allolobophora caliginosa*, *Bimastus tenuis*, *Eisenia foetida*, *Eisenia rosea* і *Lumbricus rubellus*.

Із 2970 зібраних із названих місць люмбрицид личинки метастронгіл виявили у 1244 екземплярів (EI – 41,89 %, II – 20,9±5,8 екз.). Інвазовані черв'яки відносились до 4-х видів: *A. caliginosa* (EI – 26,23 %, II – 26,3±9,2 екз.), *B. tenuis* (EI – 42,21 %, II – 13,7±2,0 екз.), *E. foetida* (EI – 56,15 %, II – 25,3±4,8 екз.), *L. rubellus* (EI – 23,45 %, II – 14,9±5,6 екз.). Досліджені люмбрициди виду *E. rosea* були вільні від метастронгільозних личинок.

Простеживши за видовим складом дощових черв'яків, зібраних із названих вище місць, та рівнем інвазування їх метастронгільозними личинками, виявили наступне. Люмбрициди в пробах із свинарників (1160 екз.) відносились до 2-ох видів: *E. foetida* та *B. tenuis*. Вони були уражені личинками метастронгіл частіше, ніж люмбрициди з інших місць (в середньому EI – 62,59 % при II – 22,3±2,4 екз.). EI черв'яків першого виду склала 70,34 %, II – 28,3±2,8 екз., другого виду, відповідно, – 54,83 % і 14,6±1,3 екз. У ґрунті та гної території свиноферм і вигульних майданчиків виявили черв'яків (відповідно, 975 і 675 екземплярів) 4-х видів: *E. foetida*, *B. tenuis*, *A. caliginosa* і *L. rubellus*. Середній рівень інвазованості люмбрицид вигульних майданчиків (EI – 29,9 %, II – 19,7±2,9 екз.) був вищим ($P < 0,05$), ніж у черв'яків території свиноферм (EI – 26,87 %, II – 14,0±2,2 екз.). На вигульних майданчиках та на території свиноферм також найбільше були інвазовані люмбрициди виду *E. foetida*: на вигульних майданчиках їх EI становила 39,38%, II – 24,1±6,6 екз., на території свиноферм, – відповідно, 44,05 % і 17,7±4,6 екз.

Рівень інвазування черв'яків інших видів був: на вигульних майданчиках – *B. tenuis* – EI – 23,75 %, II – 8,5±2,5 екз., *A. caliginosa*, – відповідно, 26,67 % і 24,9±8,4 екз., *L. rubellus*, – 31,54 % і 15,7±5,3 екз., на території свиноферм, – відповідно, *B. tenuis* – 21,43 % і 11,1±3,3 екз., *A. caliginosa* – 16,86 % і 9,7±2,9 екз., *L. rubellus* – 14,94 % і 5,4±1,5 екз.

У ґрунті пасовищ знайшли 160 люмбрицид видів *E. foetida*, *E. rosea*, *A. caliginosa* і *L. rubellus*. Рівень EI цих черв'яків складав 33,75 %, II – 40,7±13,4 екз. Як екстенсивність, так і інтенсивність інвазії були найвищими у люмбрицид виду *A. caliginosa* – EI – 72,0 %, II – 48,4±5,9 екз. Дощові черв'яки, інших видів мали EI: *E. foetida* – 6,67, *L. rubellus* – 32,0 %, II, відповідно, 2,0±1,0 і 28,4±5,9 екз.

Висновки. 1. Проміжними живителями метастронгіл у поліській і лісостеповій зонах України є дощові черв'яки родини *Lumbricidae* 4-ох видів: *E. foetida*, *B. tenuis*, *A. caliginosa* і *L. rubellus*.

2. Рівень ЕІ дощових черв'яків личинками метастронгіл у господарствах з виробництва свинини, неблагополучних щодо метастронгільозу, в середньому становить 41,89 %, а П – 20,9±5,8 екземплярів.

Література

1. Довгій Ю. Ю. Особливості епізоотології нематодозів свиней у зоні Українського Полісся / Ю. Ю. Довгій, Д. В. Фещенко // Мир ветеринарии, 2012. – № 3. – С. 62–63.

2. Silva J. F. Pulmonary metastrongylidosis in non-domestic animals – report of two cases / Silva J. F., Fernandes T. L., Lapao N. L., Madeira de Carvalho L. M. // Third European Dirofilaria Days. Parma (June 21–22), 2012. – P. 96.

3. Фещенко Д. В. Особенности распространения и выживания возбудителей нематодозов сельскохозяйственных животных в кормах и дождевых червях / Д. В. Фещенко, О. А. Згозинская // Мат. III междунар. конф. «Инновационные разработки молодых ученых – развитию агропромышленного комплекса»: Сборник науч. тр. ГНУ СНИИЖК, Ставрополь, 2014. – Т. 2. – Вып. 7. – С. 424–428.

4. Малевич И. И. Собираание и изучение дождевых червей-почвообразователей / И. И. Малевич // М.: Сельхозиздат, 1950. – 156 с.

ОПСОНО-ФАГОЦИТАРНА РЕАКЦІЯ ОРГАНІЗМУ КОРІВ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ РОЗЧИНУ ПОЛТАВСЬКОГО БІШОФІТУ

Бердник В. П., д. вет. н., професор,

Киричко О. Б., к. вет. н., доцент

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Актуальність проблеми. Аграрна галузь, зокрема тваринництво та ветеринарна медицина, мають велику потребу в природних екологічно чистих засобах. Одним із них є полтавський бішофіт. Він вже знайшов своє використання у різних галузях гуманної та ветеринарної медицини, але його вплив на організм залишається предметом вивчення.

Розчин полтавського бішофіту (РПБ) є джерелом мінеральних речовин. Він є екологічно чистою сумішшю в якій переважають солі магнію, натрію, калію, кальцію, окрім того міститься понад 30 мікроелементів (мідь, марганець, залізо тощо) [1].

Відомо, що з метою підвищення рівня неспецифічних факторів захисту частіше всього застосовують макро- та мікроелементи, які вводять в раціон